

Η αναβλητικότητα, όχι η εξάρθρωση της, είναι πλέον η απειλή για την ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία

Description

Simone Tagliapietra*

Στην πορεία προς τις ευρωεκλογές διατυπώθηκαν σημαντικές εκτιμήσεις και εικασίες σχετικά με το μέλλον της Πράσινης Συμφωνίας, με ορισμένους να υποδεικνύουν ακόμα και την πιθανή εξάρθρωσή της μετά από μια δραματική άνοδο των ακροδεξιών κομμάτων. Τα καλά νέα για την Ευρώπη, και για τον κόσμο, είναι ότι αυτό το σενάριο έχει αποφευχθεί. Το φιλοευρωπαϊκό κέντρο διατήρησε την πλειοψηφία των εδρών του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Ευρώπη δεν πρόκειται να αντιστρέψει την πορεία της πράσινης μετάβασης.

Ωστόσο, η ίδια πορεία και στάση όπως και πριν, δεν αποτελεί επιλογή. Οι εκλογές αποκάλυψαν ένα σημαντικό αίσθημα ανησυχίας στις κοινωνίες μας – και στην περίπτωση της Γερμανίας και της Γαλλίας, σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι αναμενόταν – το οποίο πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη και να αντιμετωπιστεί δεόντως, επίσης και σε ό,τι αφορά την πολιτική για το κλίμα.

Μόνο μετά το αποτέλεσμα των πρόωρων εκλογών στη Γαλλία και μετά την απόφαση σχετικά με την ακριβή περίμετρο της νέας πλειοψηφίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θα είναι δυνατόν να έχουμε μια ολοκληρωμένη αντίληψη του νέου πολιτικού και θεσμικού πλαισίου της Ευρώπης. Είναι όμως ήδη δυνατό να εντοπίσουμε σήμερα δύο σημαντικούς κινδύνους για την Πράσινη Συμφωνία και να διατυπώσουμε ορισμένες ιδέες για την

αντιμετώπισή τους.

Ο πρώτος κίνδυνος είναι η αναβλητικότητα από το νέο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Με μια αναμενόμενη αυξημένη πίεση από τα δεξιά, το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (ΕΛΚ) μπορεί να μπει στον πειρασμό να πιέσει τη νέα πλειοψηφία στο κοινοβούλιο, να αναβάλει ή να αμβλύνει εν μέρει, ορισμένες από τις πιο αμφιλεγόμενες πολιτικά διατάξεις της Πράσινης Συμφωνίας. Αυτό ισχύει ιδίως για νομοθετήματα που συνεπάγονται ρήτρες αναθεώρησης τα επόμενα χρόνια, όπως στην περίπτωση της συμφωνηθείσας απαγόρευσης των πωλήσεων αυτοκινήτων με κινητήρα εσωτερικής καύσης από το 2035. Αυτός ο πειρασμός πρέπει να αποφευχθεί. Η επανεξέταση φακέλων που συμφωνήθηκαν μετά από χρόνια διαπραγματεύσεων θα έβλαπτε την ευρωπαϊκή βιομηχανία και θα κινδύνευε να οδηγήσει σε αναβολή, τις πράσινες επενδύσεις νοικοκυριών και επιχειρήσεων, διαταράσσοντας έτσι την εμπιστοσύνη στην αξιοπιστία της πράσινης πορείας της Ευρώπης. Επιπλέον, αυτό θα αύξανε το κόστος για όσους έχουν ήδη ξεκινήσει τη μετάβαση, εμπιστευόμενοι ακριβώς τα μηνύματα από το πολιτικό πεδίο και τους κανονισμούς, επενδύοντας έτσι τα δικά τους κεφάλαια στην καθαρή τεχνολογία, από τις ενεργειακά αποδοτικές βιομηχανικές διαδικασίες έως τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα. Δηλαδή, ένα αξιόπιστο πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα είναι το κλειδί για τη διατήρηση των πράσινων επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα τα επόμενα χρόνια. Η αξιοπιστία τιμολόγησης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και η αξιοπιστία των κανονισμών για το κλίμα και το περιβάλλον έχουν τη δύναμη να “παίξουν με τις προσδοκίες” και να κατευθύνουν τις πράσινες επενδυτικές αποφάσεις τόσο των νοικοκυριών όσο και των επιχειρήσεων. Το νέο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα πρέπει να αποφύγει κάθε πειρασμό σε αυτό το σημείο και να επικεντρωθεί μάλλον στην ισχυροποίηση και την υλοποίηση της Πράσινης Συμφωνίας.

Ο δεύτερος κίνδυνος είναι αυτός της αδράνειας των εθνικών κυβερνήσεων. Καθώς η Πράσινη Συμφωνία εισέρχεται στη φάση της υλοποίησης της, μετά από πέντε χρόνια διαμόρφωσης πολιτικής και νομοθετικών διαδικασιών, η πραγματοποίηση των έργων σε εθνικό επίπεδο είναι αυτό που πραγματικά θα καθορίσει ή θα αναιρέσει τις πράσινες φιλοδοξίες της Ευρώπης. Μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια, η απεξάρτηση από τον άνθρακα θα πρέπει να επιταχυνθεί απότομα, εάν πρόκειται η ΕΕ να επιτύχει τον κλιματικό στόχο της για το 2030. Αυτό θα απαιτήσει μεγαλύτερη εθνική δράση για την απαλλαγή από τον άνθρακα σε τομείς όπως τα κτίρια και οι μεταφορές, όπου η πολιτική για το κλίμα εισέρχεται στην καθημερινή ζωή των πολιτών. Χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία και η Ιταλία αναμένεται να αναλάβουν το βαρύ φορτίο εδώ, αλλά τι θα γίνει αν οι κυβερνήσεις αυτές δεν τα καταφέρουν; Η πραγματικότητα είναι ότι η ΕΕ έχει σήμερα περιορισμένα ραβδιά και καρότα για να αφήσει οποιαδήποτε κυβέρνηση να προχωρήσει.

Για να διορθωθεί αυτό το κρίσιμο ζήτημα, το οποίο κινδυνεύει να επιβραδύνει την πράσινη πορεία της Ευρώπης, θα πρέπει τώρα να δρομολογηθεί επειγόντως μια ευρωπαϊκή στρατηγική πράσινων επενδύσεων. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει διάφορες δράσεις, όπως η καλύτερη αξιοποίηση του προϋπολογισμού της ΕΕ, η παροχή μεγαλύτερης δύναμης πυρός στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για τη χρηματοδότηση της πράσινης μετάβασης, καθώς και τη δρομολόγηση ενός νέου Πράσινου Ταμείου της ΕΕ που θα χρηματοδοτηθεί από νέο κοινό χρέος της ΕΕ – μια πλήρως αιτιολογημένη επιλογή, καθώς πρόκειται για μια εφάπαξ χρηματοδότηση μιας μετάβασης που είναι έκτακτη, προσωρινή και ωφελεί τις μελλοντικές γενιές.

Ο ριζικός μετασχηματισμός που συνεπάγεται η Πράσινη Συμφωνία θα εγείρει δύσκολα ερωτήματα σχετικά με το ποιος θα πρέπει να αναλάβει το κόστος των ενεργειών για το κλίμα τα επόμενα χρόνια. Εάν το κόστος αυτό καταλήξει να επιβαρύνει δυσανάλογα τους απλούς εργαζόμενους – πόσο μάλλον τις φτωχότερες και πιο ευάλωτες κοινότητες – ο μετασχηματισμός θα επιδεινώσει την ανισότητα και θα καταστεί κοινωνικά και πολιτικά μη βιώσιμος. Αυτό δεν αποτελεί επιλογή. Ευτυχώς, οι σωστά σχεδιασμένες πολιτικές για το κλίμα μπορούν να αποτρέψουν αυτό το αποτέλεσμα και να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη κοινωνική ισότητα. Η Πράσινη Συμφωνία έχει λάβει υπόψη της από την αρχή ζητήματα κλιματικής δικαιοσύνης, και με εργαλεία όπως το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το νέο Κοινωνικό Ταμείο για το Κλίμα έχει μια εξαιρετική βάση για να αρχίσει να οικοδομή ένα νέο πράσινο κοινωνικό συμβόλαιο. Η ΕΕ θα πρέπει τώρα να εξορθολογήσει και να απλοποιήσει τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα για να παράσχει ακόμη πιο αποφασιστική στήριξη για τους πιο ευάλωτους στις κοινωνίες μας, αλλά και για τη μεσαία τάξη που έχει ανάγκη στήριξης για την υιοθέτηση πράσινων εναλλακτικών λύσεων, από τα ηλεκτρικά οχήματα έως τα οικολογικά συστήματα θέρμανσης στο σπίτι.

Η ΕΕ πρέπει επίσης να μετατρέψει την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, σε πραγματική οικονομική ευκαιρία, αναπτύσσοντας μια στέρεη πράσινη βιομηχανική πολιτική. Αυτό θα απαιτήσει, πρώτα και κύρια, την αναζωογόνηση της ‘ανιαρής’ ατζέντας της ενιαίας αγοράς της ΕΕ σύμφωνα με τους άξονες που πρότεινε ο Enrico Letta, προκειμένου να αξιοποιηθεί το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του μπλοκ – μια τεράστια κοινή αγορά αγαθών, χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ενέργειας, εργαζομένων και ιδεών – για να δοθούν κίνητρα για νέες επενδύσεις στην καθαρή τεχνολογία. Θα χρειαστούν επίσης παρεμβάσεις σε συγκεκριμένους τεχνολογικούς τομείς. Αντί να μιμηθεί την ευρείας κλίμακας νομοθεσία των ΗΠΑ για τη ‘μείωση του πληθωρισμού’, η ΕΕ θα πρέπει να αξιοποιήσει στο έπακρο τους περιορισμένους πόρους της, παρέχοντας στοχευμένη στήριξη σε τομείς στους οποίους διαθέτει ήδη ένα ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα πάνω

στο οποίο μπορεί να βασιστεί. Ενώ ορισμένες παραδοσιακές βιομηχανίες μπορεί να χρειαστούν στήριξη καθώς θα απεξαρτώνονται από τις ανθρακούχες εκπομπές, η υποστήριξη πρωτοποριακών καινοτομιών θα πρέπει να είναι ο πρωταρχικός στόχος. Η πράσινη βιομηχανοποίηση δεν ήταν στο επίκεντρο της πρώτης φάσης της Πράσινης Συμφωνίας και τώρα θα πρέπει να τοποθετηθεί στο προσκήνιο.

Η Πράσινη Συμφωνία έχει διανύσει πολύ δρόμο από τότε που σχεδιάστηκε πριν από πέντε χρόνια, και αυτές οι εκλογές σηματοδοτούν μια νέα αρχή για την ατζέντα αυτή και όχι την απόρριψή της. Αλλά αν η ΕΕ θέλει να επιτύχει τους κλιματικούς στόχους της για το 2030 και να επιτύχει καθαρές μηδενικές εκπομπές μέχρι το 2050, πρέπει να δράσει τώρα για να διασφαλίσει ότι θα μπορέσει να ανταπεξέλθει στους αναπόφευκτους κοινωνικοπολιτικούς αντίθετους ανέμους, ξεκινώντας με μια νέα ατζέντα που θα επικεντρώνεται στις πράσινες επενδύσεις, την πράσινη κοινωνική στήριξη και την πράσινη βιομηχανική πολιτική. Η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές είναι ο μόνος δρόμος για να φτάσει η Ευρώπη στην ανθεκτικότητα και την ανταγωνιστικότητα. Η νέα πλειοψηφία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει την ευθύνη να την προωθήσει, αποφεύγοντας τις ανώφελες παρακάμψεις.

**Ο Simone Tagliapietra είναι Ανώτερος Ερευνητής στο Bruegel, ερευνητικό ινστιτούτο στις Βρυξέλλες. Αυτό το κείμενο δημοσιεύτηκε αρχικά σε αγγλική έκδοση από το Bruegel και αναδημοσιεύεται στο Blog της Εταιρείας Κυπριακών Οικονομικών Μελετών.*